

Öğretmen Adaylarının Mutluluk, İyimserlik, Yaşam Anlamı ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi¹

DOI: 10.26466/opus.347656

*

Ramazan Demir* - Mehmet Murat**

*Uzm., Nurten Öztürk Ortaokulu, Gaziantep/Türkiye

E-Posta: rd_1991@hotmail.com ORCID: [0000-0002-3864-558X](https://orcid.org/0000-0002-3864-558X)

**Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Gaziantep/Türkiye

E-Posta: mmurat6147@gmail.com ORCID: [0000-0003-3946-7006](https://orcid.org/0000-0003-3946-7006)

Öz

Bu çalışmada öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu düzeylerinin belirlenmesi ve demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama türünde olup çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi'nde bulunan farklı bölümlerden pedagojik formasyon eğitimi alan 687 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubunu oluşturan bireylerin demografik özellikleri ile ilgili bilgi toplamak için Kişisel Bilgi Formu, mutluluğu ölçmek için Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu, iyimserliği ölçmek için Yaşam Yönelimi Testi, yaşam anlamını ölçmek için Yaşamın Anlamı Ölçeği, yaşam doyumunu ölçmek için Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde betimsel istatistikler ile birlikte, t testi, ANOVA, tukey HSD, korelasyon, çoklu regresyon tekniklerinden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda; öğretmen adaylarında mutluluğun algılanan anne-baba tutumları, amaçladığı bölümde okuyup/okumama açısından anlamlı farklılık gösterdiği; iyimserliğinin algılanan anne-baba tutumları, amaçladığı bölümde okuyup/okumama açısından anlamlı farklılık gösterdiği; yaşam anlamının algılanan anne-baba tutumları, amaçladığı bölümde okuyup/okumama açısından anlamlı farklılık gösterdiği; yaşam doyumunun ise cinsiyet, algılanan anne-baba tutumları, amaçladığı bölümde okuyup/okumama açısından anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Mutluluk puanlarının yordanmasına ilişkin adimsal regresyon analizi üç aşamada tamamlanmıştır. Yaşam doyumu, iyimserlik ve yaşam anlamı değişkenlerinin mutluluk puanlarındaki toplam varyansın %45,6'sını açıkladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı, yaşam doyumu

¹ Bu çalışma Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilen çalışmanın bir kısmıdır.

Investigating Teacher Candidates' Happiness, Optimism, Meaning in Life and Life Satisfaction

DOI: 10.26466/opus.347656

*

Abstract

In this study it is aimed to identify the teacher candidates' happiness, optimism, meaning in life and life satisfaction levels and to examine these levels according to demographic variables. This research is a relational screening model, which is a kind of general screening model, and the study group consists of 687 teacher candidates who has got pedagogical formation from various departments of Gaziantep University in 2015-2016 academic year. In the research Personal Information Form is used to gather information about the demographic characteristics of the people who form the study group; Short Form of the Oxford Happiness Questionnaire is used to measure happiness; Life Orientation Test is used to evaluate optimism; Meaning in Life Questionnaire is used to measure the meaning in life; Life Satisfaction Scale is used to measure life satisfaction level. During the data analyzing process descriptive statistics, t test, ANOVA, tukey HSD, correlation and multiple regression technics are utilized. As a conclusion of the analysis it is found out that the happiness of the teacher candidates shows significant difference according to parents' attitudes, whether he/she studies in the department he/she desired; the optimism of the teacher candidates shows significant difference according to parents' attitudes, whether he/she studies in the department he/she desired; meaning in life shows significant difference according to parents' attitudes, whether he/she studies in the department he/she desired; life satisfaction shows significant difference according to sex, parents' attitudes, whether he/she studies in the department he/she desired. Stepwise regression analysis related to predicting the happiness scores is completed in three stages. It is confirmed that life satisfaction, optimism and meaning in life variables explain 45.6 % of the total variance of the happiness scores.

Key Words : *Happiness, optimism, meaning in life, life satisfaction*

Giriş

Öğretmenlik mesleği halen kutsal olarak nitelendiren ve değerli görülen bir meslektir. Çünkü öğretmenler toplumu oluşturan bireylerin eğitimi üzerinde doğrudan etki bırakan kişilerdir. Bu çerçeveden bakıldığı zaman eğitimin en önemli parçalarından olan öğretmenlerin nitelikleri de önem kazanmaktadır. Eğitim problemleri içerisinde üzerinde önemle durulması gereken boyutlardan birisi de öğretmenlerin nitelikleridir. Bu araştırmada da ileride öğretmenlik mesleğini icra edecek olan öğretmen adaylarının nitelikleri araştırılmıştır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının psikolojik özellikleri üzerinde durulmaktadır. Öğretmenler başta öğrenciler olmak üzere toplumun her kesimini etkileyebilecek rol model bireylerdir. Bu bireylerin de pozitif bakış açısına sahip olması, genel olarak hayatta mutlu olan, karşılaştıkları problemlere iyimser bakış açısı ile yaklaşabilen, yaşamını anlamlı kılan uğraşlarla meşgul olan, yaşamını değerlendirdiği zaman yaşamından doyum alan bireyler olması; bu olumlu niteliklere sahip öğrenciler yetiştirmesi ve onlara olumlu model oluşturması açısından önemlidir.

Psikoloji tarihine bakıldığında, yirminci yüzyılın ortalarında insan doğasını olumsuz olarak nitelendiren psikoanalitik yaklaşım ve nötr olarak nitelendiren davranışçı yaklaşım olmak üzere iki temel bakış açısının olduğu görülmektedir. Bu yaklaşımlardan farklı olarak insancıl yaklaşımın savunucuları sadece ruhsal hastalıklara odaklanan bir anlayışının yeterli olmadığını öne sürmüşlerdir. İnsancıl yaklaşıma göre psikoloji olumlu nitelikleri dikkate almadığı için insanın pek çok erdem ve gücünü görmezden gelmiştir. İnsancıl psikoloji bu anlayıştan yola çıkarak, psikolojide üçüncü bir güç olarak nitelendirilen ve insan doğasına iyi olarak bakan bir bakışla doğmuştur. İnsancıl psikoloji insan doğasının şimdiye dek ihmal edilen pozitif yönleri üzerinde durmayı amaçlamıştır (Burger, 2006).

İnsanın pozitif yönleri üzerinde durulması gerektiği konusunda en büyük atılımı ise Seligman yapmıştır. Seligman kızı ile bahçede temizlik yaptıkları günü şöyle anlatmaktadır: Kızı “Baba beşinci yaş günümden önce-sini hatırlıyor musun? Üç yaşından beş yaşına kadar bir mızımızdım. Her gün mızımızlanırdım. Beş yaşına geldiğimde artık sızlanmayı bırakmaya karar verdim. Bu benim yaptığım en zor şey oldu. Eğer sızlanmayı bırakırsam sen de homurdanmayı bırakacaktın” der. Bu olayla birlikte Seligman, çocukları yetiştirirken, onların sadece yanlışlarını düzeltmekle değil güçlü yönlerini de dikkate almak gerektiğini anlamıştır (Seligman, 2002).

Pozitif psikoloji insanın olumlu tarafları üzerinde odaklanan birçok konu ile ilgilenmektedir. Araştırmanın konusu olan mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu da bu konular arasında yer almaktadır. İnsanlığın var olduğu andan itibaren mutluluk sürekli istenilen şey olmuştur. Sadece kişiler değil kişilerin oluşturduğu ortak amaçlara hizmet eden her çeşit topluluk da mutluluğa ulaşma gayreti içerisinde olmuştur. Geçmişten beri insanlık bu amaca ulaşmak için mutluluğun ne olduğu ve nasıl elde edilebileceği soruları üzerinde merakla durmuştur (Acaboğa, 2007). Mutluluk, bireyi tüm yönleriyle; psikolojik, fizyolojik, bilişsel, sosyal, dinsel vs. çevreleyen bir kavramdır. Mutluluk, Arapçada “saadet”, İngilizcede “happiness”, Türkçede “mesut olma” kavramı ile eş anlamlıdır. Genel anlamda “bireyin arzu ve amaçlarına, isteklerine kavuşmasıyla gelen neşe ve bahtiyarlıktır.” Felsefede mutluluk, “insanın eylemlerinin son ereği, kendisinden başka hiçbir şeye ihtiyaç olmayan temel gaye” olarak ifade edilirken psikolojide mutluluk ise “duygulanımlardır.” Bu duygulanımlar üç boyutta ele alınmıştır. Bunlardan birincisi olan olumlu duygulanımlar; neşe, heyecan, gurur, ümit, ilgi, güven gibi kavramlar ile ifade edilirken, ikincisi olan olumsuz duygulanımlar; kaygı, umutsuzluk, güvensizlik ve hayal kırıklığı olarak açıklanmaktadır. Üçüncüsünü ise yaşam doyumu oluşturmaktadır ki, bu da bireyin kendi mutluluğu, öznel iyi olma noktasında bilişsel değerlendirmede bulunabilmesidir (Çakıcı, 2015). Bireyin olumlu duyguları sık yaşaması olumsuz duyguları ise daha

az yaşaması, yaşam alanlarının tümünden doyum alması ise mutluluğun göstergeleri olarak kabul edilebilmektedir (Eryılmaz, 2011). Mutlu bir insan ruhsal olarak iyimser, huzurlu, sevinçli, kendisi ve çevresiyle uyumlu aynı zamanda bedensel olarak da canlı ve enerjiktir (Tarhan, 2006).

İnsanların yaşam koşullarına ve yaşam olaylarına bakışları, kişilik özelliklerine ve olayları değerlendirmelerine göre farklılık göstermektedir. Olaylara olumlu bakan kişiler sorunlarla rahatlıkla mücadele edebilirken, olumsuz bakan kişiler sorunlarla mücadele edememektedir. Böyle durumlarda insan davranışlarında genellenmiş beklentilerinden birisi olarak iyimserlik eğilimi önemli rol oynamaktadır (Balci ve Yılmaz, 2002). İyimserlik, belirli olaylardan ziyade kişinin karşılaştığı tüm olaylarda olumlu bakış sergilemesi ve olabilecek sonuçların en iyisini beklemeye yatkın olması demektir. Bu olumlu bakış ise öz yeterlilik inancının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Gillham ve Reivich, 2004). İyimser bireylerin kişisel özelliklerine bakıldığı zaman bu kişilerin eylem insanları oldukları görülmektedir. Bu kişiler sorunla karşılaştığı zaman sorunun geçmesini beklemek yerine sorunun çözümünde aktif rol almayı istemekte ve çözüm arayışı içerisine girmektedirler. Sorunları halledilmek için var oldukları inancı ile görerek buldukları alternatif çözümlerden birinin mevcut sorunu gidereceğine olan inançları tamdır (Fellman, 2000). Scheier ve diğerleri (1989) iyimserlerin yaşadıkları sıkıntılı durumlarda durumu denetlenemez algıladıklarında var olan gerçekleri kabul ettiklerini ancak kendileri açısından durum denetlenebiliyorsa sorun odaklı başa çıkma yöntemlerini uygulamaya koyduklarını belirtmektedir (Akt. Açıkgöz, 2006). İyimserler hayatta karşıladıkları güçlüklerle rahatlıkla karşı koyabilirler, öz güvenleri yeterlidir, mutludurlar, çok fazla beklenti içerisinde değildirler, kendilerinin gerçekçi değerlendirirler, rahat şekilde iletişim kurabilirler, sağlıklı ilişki yürütebilirler (Kutlu vd., 2004). İyimserler düşüncelerinin olumsuz şekilde ilerlemesini engellerler ve mantıklı çerçevede olumlu şekilde görmeye çalışırlar (McGinnis, 1998). Bu olumlu bakış

açısı kişinin gerek kendisi gerekse çevresi ile sürtüşmelerini azaltacağı için kişi daha mutlu, huzurlu ve rahat bir hayat sürdürecektir (Kasatura, 1998).

Yaşam deneyimlerinde anlama sahip olup olmadığımız ve anlama sahip isek nasıl olduğumuz sorusu sadece psikologların değil aslında tüm insanlığın ilgisini çeken konulardan olmuştur (King ve Hicks, 2009). İnsanoğlu yaşamı boyunca yaşamın kendisi için ne anlam ifade ettiğini arayıp durmuştur. Yaşam anlamı; “güç, yoğunluk ve insanların anlam, önem ve hayatlarının amaçlarını şekillendirme ya da onları güçlendirme çabaları ya da arzuları” olarak tanımlanmaktadır. İnsanoğlu hayatının ne anlam ifade ettiğini ararken bu arayışı hayatının doğal bir parçası olarak yapmalı ve bu arayış insanoğlu için yeni fırsatların kapısını aralamaya teşvik edici olmalıdır (Steger vd., 2008). Frankl, yaşam anlamını öznel olarak ele almaktadır. Onun bakış açısına göre herkes için geçerli, genel, tüm toplum tarafından benimsenmiş bir anlam arayışı yoktur. Tam aksine yaşam anlamının kişiden kişiye değiştiğini, öznel olduğunu, duruma ve ana göre sürekli yenilendiğini savunmaktadır. Bunun için yaşamın anlamına genel bakılamayacağını ortaya koymaktadır (Frankl, 2010). Yaşamın anlamı yaratılmaz, yaşamın anlamı ancak bir arayışa girmek şartıyla bulunabilir. Yaşam anlamının farkında olunmasa da anlam, bulunduğumuz her an ve her yerde birçok biçim ve formda bulunmaktadır. Yaşamın anlamının ne olduğu sorusu sorulmadan önce, ne yaptığımız, ne için yaptığımız, yaşadığımız hayatın, işimizin bizim için anlamının ne olduğu soruları cevaplanmalıdır. Yaşadığımız her gün anlamlı cevaplarla doludur. Ancak bu anlamlar, bir süre durup anlama gerekli değer verilerek fark edilir. Anlamı algılamak ve kavrayabilmek için bulunulan yerde ve anda tam olarak olunmalıdır. Ev ve iş yaşamındaki çılgın tempo ve hareket yoğunluğu varlığın doğasını zorlamaktadır. Eğer varlığı aramak için bu tempoya bir ara verilmezse anlam ulaşılmaz bir rüyaya dönüşür. Anlam en basit tanımıyla dünyadaki yaşamın ritmidir ve bizim için her an ulaşılabilir (Pattakos, 2010).

Yaşam doyumundan önce doyum kavramına bakmak gerekirse doyum; “beklentilerin, gereksinimlerin, istek ve dileklerin karşılanmasıdır.” Yaşam doyumunu ise, “bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanların (neye sahip olduğu) karşılaştırılmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur.” Yaşam doyumunu, kişinin hayata dair beklentilerinin, hayattaki gerçek durumları ile kıyaslanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Yaşam doyumunu, kişinin tüm yaşamı ile ilişkilidir. Bu açıdan bakıldığında yaşam doyumunu ile bir ana ilişkin doyumdan ziyade tüm yaşantılardaki doyum işaret edilmektedir (Vara, 1999; Akt. Özer ve Karabulut, 2003). Yaşam doyumunu kişinin geçmişteki, şu andaki ve gelecekteki doyumunu, yaşamını farklılaştırma isteğini ve yakınlarının onun yaşamı hakkındaki görüşlerini içermektedir. Doyum alanları iş, serbest zaman, aile, benlik, para, sağlık ve kişinin yakın çevresidir (Diener vd., 1999).

Öğretmenlik mesleği, bilindiği üzere değişik demografik yapılara sahip her türlü insan profili ile sürekli etkileşim halinde olmayı gerekli kılan bir meslektir. Bundan dolayıdır ki öğretmenler toplumun her kesimini etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Özellikle öğrencileri her türlü yaşam alanında şekillendirmek durumunda olan öğretmenlerin birinci dereceden etkileri de kuşkusuz öğrencilerine olacaktır. Bu çerçeveden bakıldığı zaman toplumun her kesiminde özellikle öğrenciler üzerinde bu kadar etkisi bulunabilen öğretmenlerin ruh sağlığının yerinde olması büyük önem arz etmektedir. Öğretmenlerin kendilerine, çevresinde ilişki kurdukları bireylere, öğrencilerine ve bir bütün olarak hayata dair bakış açılarının olumlu olması gerekmektedir. Bu araştırma kapsamında da ileride bu mesleği icra edecek olan öğretmen adaylarının ne derecede pozitif bakış açısına sahip oldukları irdelenmektedir. Bu bağlamda araştırmada öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunu düzeyleri, bu değişkenler arasındaki ilişki ve bu değişkenler üzerinde hangi demografik değişkenlerin etkili olabileceği saptanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Bu araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama yöntemine göre yürütülmüştür.

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi'nde bulunan farklı bölümlerden pedagojik formasyon eğitimi alan tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilmiş 687 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Araştırmada çalışma grubunu oluşturan bireylerin demografik özellikleri ile ilgili bilgi toplamak için Kişisel Bilgi Formu, mutluluğu ölçmek için Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formu, iyimserliği ölçmek için Yaşam Yönelimi Testi, yaşam anlamını ölçmek için Yaşamın Anlamı Ölçeği, yaşam doyumunu ölçmek için Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin toplanması amacıyla kişisel bilgi formu ve tüm ölçme araçlarını içeren bir kitapçık hazırlanmıştır. Kitapçığın uygulanabilmesi için Gaziantep Üniversitesi'nden ve ilgili derslerin hocalarından izin alınmıştır. Veriler gönüllü katılımında bulunan öğretmen adaylarından araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır. Katılımcıların veri toplama kitapçığını yanıtlamalarının ortalama 5 dakika sürdüğü gözlenmiştir.

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, ANOVA, post hoc, tukey HSD, LSD, korelasyon, adimsal regresyon tekniklerinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Öğretmen Adaylarının Mutluluk, İyimserlik, Yaşam Anlamı ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşp/Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşp/farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşp/farklılaşmadığına ilişkin t testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	X	ss	t	p
Mutluluk	Erkek	213	23.25	4.89	-1.646	.100
	Kadın	474	23.88	4.46		
İyimserlik	Erkek	213	27.49	7.07	-.878	.380
	Kadın	474	27.97	6.28		
Yaşam anlamı	Erkek	213	49.91	8.04	.673	.501
	Kadın	474	49.45	8.37		
Yaşam doyumu	Erkek	213	20.96	6.68	-2.671	.008*
	Kadın	474	22.38	6.29		

*p<.05

Tablo 1 incelendiğinde, erkek ve kadın öğretmen adayları arasında mutluluk, iyimserlik ve yaşam anlamı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı; yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarında mutluluk, iyimserlik ve yaşam anlamı düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı; kadın öğretmen adaylarının yaşam doyumununun erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Öğretmen Adaylarının Mutluluk, İyimserlik, Yaşam Anlamı ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin Algılanan Anne-Baba Tutumlarına Göre Farklılaşp/Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu düzeylerinin algılanan anne-baba tutumlarına göre farklılaşp/farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu düzeylerinin algılanan anne-baba tutumlarına göre farklılaşım/farklılaşmadığına ilişkin ANOVA sonuçları

Boyutlar	Algılanan anne-baba tutumları	N	X	ss	F	p	Fark
Mutluluk	(1)otoriter	94	21.88	5.80	9.128	.000*	2>1
	(2)demokratik	241	24.01	4.70			2>4
	(3)koruyucu	333	24.13	3.87			3>1
	(4)ilgisiz	19	20.74	5.70			3>4
	toplam	687	23.68	4.60			
İyimserlik	(1)otoriter	94	26.14	7.44	4.558	.004*	2>1
	(2)demokratik	241	28.74	7.04			
	(3)koruyucu	333	27.76	5.61			
	(4)ilgisiz	19	25.47	8.26			
	toplam	687	27.82	6.53			
Yaşam anlamı	(1)otoriter	94	48.00	8.28	3.122	.025*	2>1
	(2)demokratik	241	50.77	7.69			
	(3)koruyucu	333	49.24	8.45			
	(4)ilgisiz	19	48.58	10.43			
	toplam	687	49.59	8.27			
Yaşam doyumu	(1)otoriter	94	19.72	6.87	8.988	.000*	2>1
	(2)demokratik	241	22.68	6.14			2>4
	(3)koruyucu	333	22.30	6.20			3>1
	(4)ilgisiz	19	17.10	8.12			3>4
	toplam	687	21.94	6.44			

*p<.05

Tablo 2 incelendiğinde, algılanan anne-baba tutumuna göre öğretmen adayları arasında mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının mutluluk düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; koruyucu anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının mutluluk düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının iyimserlik

düzeyinin otoriter anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının yaşam anlamı düzeyinin otoriter anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının yaşam doyumunu düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; koruyucu anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının yaşam doyumunu düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Öğretmen Adaylarının Mutluluk, İyimserlik, Yaşam Anlamı ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin Amaçladığı Bölümde Okumaya Göre Farklılaşma/Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunu düzeylerinin amaçladığı bölümde okumaya göre farklılaşma/farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunu düzeylerinin amaçladığı bölümde okumaya göre farklılaşma/farklılaşmadığına ilişkin t testi sonuçları

Boyutlar	Amaçladığı bölümde okuma	N	X	ss	t	p
Mutluluk	evet okuyorum	358	24.23	4.43	3.242	.001*
	hayır okumuyorum	329	23.09	4.72		
İyimserlik	evet okuyorum	358	28.99	6.49	4.989	.000*
	hayır okumuyorum	329	26.54	6.35		
Yaşam anlamı	evet okuyorum	358	50.90	7.82	4.389	.000*
	hayır okumuyorum	329	48.16	8.51		
Yaşam doyumunu	evet okuyorum	358	23.38	5.72	6.317	.000*
	hayır okumuyorum	329	20.36	6.81		

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde, amaçladığı bölümde okuduğunu ve okumadığını belirten öğretmen adayları arasında mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre amaçladığı bölümde okuduğunu belirten öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunun okumadığını belirten öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Öğretmen Adaylarının İyimserlik, Yaşam Anlamı ve Yaşam Doyumu Düzeylerinin Mutluluk Düzeyini Yordayıp/Yordamadığına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu düzeylerinin mutluluk düzeylerini yordamasına ilişkin analizler çoklu doğrusal regresyon ile yapılmıştır. Öğretmen adaylarının iyimserlik, yaşam doyumu ve yaşam anlamı puanları bağımsız değişken; mutluluk puanları ise bağımlı değişken olarak analize dâhil edilmiştir. Regresyon analizinde değişken seçimi için adimsal metot kullanılmıştır. Adimsal regresyon yapılmadan önce bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken olan mutluluk ile ilişkisi korelasyon katsayıları ile Tablo 4'te incelenmiştir.

Tablo 4. İyimserlik, yaşam anlamı, yaşam doyumu ve mutluluk arasındaki ilişkilere yönelik korelasyonlar

	İyimserlik	Yaşam anlamı	Yaşam doyumu	Mutluluk
İyimserlik	1	.195**	.355**	.437**
Yaşam anlamı		1	.250**	.311**
Yaşam doyumu			1	.620**
Mutluluk				1

** : $p < 0.01$

Tablo 4 incelendiğinde, tüm bağımsız değişkenler ile mutluluk bağımlı değişkeni arasında korelasyon olduğu, bağımsız değişkenlerin kendi aralarında regresyon varsayımlarını (çoklu bağlantı probleminin olmaması) ihlal edecek düzeyde çok yüksek bir korelasyon olmadığı görülmektedir.

Her bir adımdaki belirleyicilik katsayısı ve belirleyicilik katsayısındaki değişimler Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5. Mutluluk düzeyi puanlarına uygulanan adımsal regresyon analizinde her bir adımdaki belirleyicilik katsayıları

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	R ² Değişim	F Değişim	p
1	.620 ^a	.384	.383	.384	427.517	.000
2	.662 ^b	.438	.436	.054	65.374	.000
3	.675 ^c	.456	.454	.018	22.977	.000

a.: (Sabit), Yaşam doyumu

b.: (Sabit), Yaşam doyumu, iyimserlik

c.: (Sabit), Yaşam doyumu, iyimserlik, yaşam anlamı

Tablo 5'te görüldüğü gibi mutluluk puanlarının yordanmasına ilişkin adımsal regresyon analizi üç aşamada tamamlanmıştır. İyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu anlamlı yordayıcılar olarak bulunmuştur.

Birinci adımda, mutluluğun en güçlü yordayıcısı ya da mutluluk puanlarındaki varyansın en büyük açıklayıcısı olarak yaşam doyumu değişkeni analize girmiş ve toplam varyansın %38,4'ünü açıklamıştır.

İkinci adımda, yaşam doyumu değişkenine ilaveten mutluluk ile ilgili varyansa katkı sağlayan iyimserlik önemli bir yordayıcı olarak analize girmiştir. Bu değişkenin getirdiği ek katkı %5,4 olup iki değişken birlikte mutluluk puanlarındaki toplam varyansı %43,8'e yükseltmiştir.

Üçüncü adımda ise; yaşam doyumu ve iyimserlik değişkenlerine ek olarak yaşam anlamı değişkeni analize girmiştir. Bu değişkenin getirdiği ek katkı %1,8 olup üç değişken birlikte mutluluk puanlarındaki toplam varyansı %45,6'ya yükseltmiştir.

Sonuç olarak; yaşam doyumu, iyimserlik ve yaşam anlamı değişkenlerinin mutluluk puanlarındaki toplam varyansın %45,6'sını açıkladığı görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Yapılan analizde erkek ve kadın öğretmen adayları arasında mutluluk, iyimserlik ve yaşam anlamı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı; yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarında mutluluk, iyimserlik ve yaşam anlamı düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı; kadın öğretmen adaylarının yaşam doyumunun erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Literatür incelendiğinde mutluluğun cinsiyet açısından farklılaşmadığına dair birçok çalışma bulunmaktadır (Cihangir-Çankaya, 2009; Saygın ve Arslan, 2009; Kara, 2010; Eryılmaz ve Aypay, 2011; Şahin vd., 2012; Toprak, 2014; Duman, 2014; Tingaz ve Hazar, 2014; Şahin, 2015; Sevindik, 2015). Bu çalışmaların yanı sıra mutluluğun cinsiyet açısından kadınların lehine farklılaşma olduğunu öne süren çalışmalar da mevcuttur (Atay, 2012; Gülcan, 2014; Şaşmaz, 2016). Akın ve Şentürk (2012) ise yaptıkları araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha mutlu olduğunu saptamışlardır.

Literatür incelendiğinde iyimserliğin cinsiyet açısından farklılaşmadığına dair birçok çalışma bulunmaktadır (Aydın ve Tezer, 1991; Puskar vd., 1999; Eryılmaz, 2012; Erdoğan, 2013; Gülcan, 2014; Uzun, 2014; Oda, 2014; Gençoğlu vd., 2014; Katanalp-Biroğul, 2015; Kökseven, 2015; Şahin, 2015; Ergen, 2016). Bu çalışmaların yanında iyimserliğin cinsiyete göre farklılaştığını öne süren çalışmalar da azımsanmayacak derecededir. Kadınların lehine farklılık olduğunu öne süren çalışmaların yanı sıra (Aymir, 2004;

Parmaksız, 2011; Karaçam ve Pulur, 2016) erkeklerin lehine farklılık olduğunu öne süren çalışmalar da (Açıkgöz, 2006; Puskar vd., 2010) mevcuttur.

Literatür incelendiğinde yaşam anlamına cinsiyetin anlamlı şekilde etki etmediğine dair çok fazla araştırma mevcuttur (Steger vd., 2006; Steger ve Kashdan, 2007; Demirbaş, 2010; Arda, 2011; Yüksel, 2013; Baş, 2014; Kızıllırmak, 2015; Baş ve Hamarta, 2015). Bu çalışmaların yanında yaşam anlamının cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığını saptayan çalışmalar da mevcuttur. Taş (2011) mevcut yaşam anlamı açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı, aranan yaşam anlamı açısından erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bektaş (2012) ise yaptığı bir araştırmada otomotiv sektöründe çalışan orta ve üst düzey yöneticilerde yaşam anlamının mevcut anlam alt boyutunun cinsiyet faktörüne göre incelendiğinde kadınların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiştir.

Literatür incelendiğinde yaşam doyumunun kadınlarda anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmaların çokluğu dikkat çekmektedir (Köker, 1991; Ünal vd., 2001; Deniz ve Yılmaz, 2004; Keser, 2005; Tuzgöl-Dost, 2007; Gençay, 2009; Receptoğlu, 2013; Gülcan, 2014; Sarıkadıoğlu, 2016). Elkin (2016) ise çalışmasında erkeklerin yaşam doyumunun anlamlı düzeyde yüksek olduğunu görmüştür. Literatürde cinsiyet açısından yaşam doyumunda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığını ileri süren çalışmaların çokluğu da dikkat çekmektedir (Diener ve Diener, 1995; O'Conner ve Vallerand, 1998; Vara, 1999; Erdem vd., 2004; Şahin, 2008; Toprak, 2014; Gümüşbaş, 2008; Gün ve Bayraktar, 2008; Kırtıl, 2009; Şahin, 2010; Ünal, 2011; Telef, 2011; Tümkaya vd., 2011; Giusta vd., 2011; Tümkaya ve Çelik, 2012; Altundağ, 2013; Akyol, 2013; Günaçtı-Atasoy, 2014; Kıvılcım, 2014; Kumar, 2014; Toprak, 2014; İnci, 2014; Duy ve Yıldız, 2014; Akgün, 2015; Sarıdemir, 2015; Receptoğlu ve Ülker Tümlü, 2015; Ezerçe, 2016; Özbek, 2016; Kermen vd., 2016; Söylemez, 2016).

Öğretmen adaylarında mutluluk, iyimserlik ve yaşam anlamı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmamasının beklendiği bir sonuç olduğu söylenebilir. Çünkü mutluluk, iyimserlik ve yaşam anlamının bireylerin cinsiyetleri ile değil iç dünyaları ve kişilik özellikleri ile ilgili olacağı düşünülebilir. Ayrıca çalışmanın cinsiyet faktörünün herhangi bir ayrışmaya sebebiyet verecek bir örneklem grubu üzerinde yapılmamış olması da bu sonucu ortaya çıkarabilir. Kadınların erkeklerden daha fazla yaşam doyumuna sahip olmasında ise kadınların erkeklere göre daha fazla yaşam alanı (iş hayatı, çocuk bakımı, ev işleri, sosyal ilişkiler, etkinlikler vb.) ile ilgili faaliyetler yapacak olmasının ve bu faaliyetlerin getireceği sorumlulukları aşıyor olmanın vereceği hazdan kaynaklandığı söylenebilir. Bunun yanında toplumun cinsiyet üzerine yüklediği roller açısından kadınların duygularını daha rahat ifade edebilmeleri, sosyal ilişkilerinin daha kuvvetli olması, işlerini yaparken kendilerine yetebilecek olmaları, daha üretken olmaları; erkeklerin ise duygularını ifade etmede daha çekingen davranmaları, sosyal ilişkilerinin daha yüzeysel olması, bazı ihtiyaçlarının karşılanmasında kadınlara muhtaç olmaları, ailenin maddi yükünün birinci derecede erkeklere yüklenmesi gibi etkenlerin etkili olacağı düşünülebilir.

Yapılan analizde algılanan anne-baba tutumuna göre öğretmen adayları arasında mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunu açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının mutluluk düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; koruyucu anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının mutluluk düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının iyimserlik düzeyinin otoriter anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının yaşam anlamı düzeyinin otoriter anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; demokratik anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının yaşam doyumunu

düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına; koruyucu anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarının yaşam doyumu düzeyinin otoriter ve ilgisiz anne-baba tutumuna sahip öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Literatürde algılanan anne-baba tutumuna göre mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu açısından anlamlı farklılık olduğunu ve olmadığını saptayan çalışmalar mevcut olmasına rağmen bu çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Duman (2014) öğretmen adaylarında ebeveyn tutumunun mutluluk ile anlamlı bir ilişki gösterdiğini tespit etmiştir. Ezerçe (2016) yaşam doyumu ile ebeveyn tutumları arasında ilişki tespit edememiştir. Yüksel (2013)'in araştırmasında genç yetişkinlerin ebeveyn tutumuna göre aranan yaşam anlamlarında anlamlı farklılık görülürken; mevcut yaşam anlamı ve genel yaşam anlamında anlamlı farklılık görülmemektedir. Otoriter ebeveyn tutumuna sahip ailelerin çocukları demokratik, ilgisiz ve koruyucu ailelerin çocuklarına göre daha fazla aranan yaşam anlamı puanına sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Söylemez (2016)'in araştırmasında grupların yaşam anlamları arasında anne baba tutumlarına göre anlamlı fark yoktur. Çivitçi (2009)'nin araştırmasında algılanan baba tutumu sadece okul doyumunda anlamlı fark oluşturmazken; algılanan anne tutumu yaşam doyumunun tüm boyutlarında ve genel yaşam doyumunda anlamlı farklılığa yol açmıştır. Gruplar arasında ise, anne ve babalarının tutumlarını anlayışlı-demokratik olarak algılayan öğrencilerin yaşam doyumları ilgisiz ve baskıcı-otoriter olarak algılayanlara göre daha fazla bulunmuştur. Tümkaya ve diğerleri (2011) yaşam doyumlarında anne-baba tutumuna göre demokratik anne-baba-tutumu lehine farklılık olduğu sonucuna varmışlardır. Tuzgöl-Dost (2007) araştırmasında üniversite öğrencilerinin genel yaşam doyumlarının anne ve babalarının tutumlarına göre farklılaşmadığını saptamıştır.

Anne-baba tutumu olarak bireyi belli kurallara göre denetleyen, bireye değer veren, bireyle ilgilenen demokratik tutumun; baskı unsuru olan oto-

riter tutuma ve umursamayan nitelikte olan ilgisiz tutuma göre daha yüksek puanlara sahip olması beklenilir bir durum olarak görülebilir. Bunun yanında koruyucu tutumun da otoriter ve ilgisiz tutuma göre yüksek bulunmasında bireylerin alakadar olmayan ya da iletişime kapalı yaklaşımlar yerine, koruyan kollayan bir tutumu yeğlediklerinin etkili olacağı düşünülebilir.

Yapılan analizde amaçladığı bölümde okuyan ve okumayan öğretmen adayları arasında mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre amaçladığı bölümde okuyan öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunun okumayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

Literatür incelendiğinde çalışmaların az olmasına rağmen amaçladığı bölümde okuyan öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu açısından anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmektedir. Gündoğar ve diğerleri (2007) okuduğu bölüme açıkta kalmamak için girdiğini düşünen öğretmen adaylarının yaşam doyumunun düşük olduğunu bulmuşlardır. Gençay (2009) mesleklerini istemeyerek seçen öğretmen adaylarının yaşam doyumlarının daha düşük olduğunu bulmuştur. Kabasakal ve Uz-Baş (2013) okuduğu bölümden memnun olan öğretmen adaylarının yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. İnci (2014)'nin araştırmasında yaşam doyumu değişkeni açısından istediği bölümde okuyan öğretmen adaylarının görüşleri ile istediği bölümde okumayan öğretmen adaylarının görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. İsteddiği bölümde okuyan öğretmen adaylarının görüşlerinin, istediği bölümde okumayan öğretmen adaylarının görüşlerinden belirgin bir şekilde farklılaştığı ve daha olumlu olduğu görülmektedir.

Amaçladığı bölümde okuyan bireylerin mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumların daha yüksek olması üzerinde bireylerin isteğine göre bu bölümlere yerleşmiş olmasının ve hedefine ulaşmış olmasının verdiği olumlu duyguların etkili olduğu ifade edilebilir.

Yapılan analizde mutluluk puanlarının yordanmasına ilişkin adimsal regresyon analizi üç aşamada tamamlanmıştır. Birinci adımda, mutluluğun en güçlü yordayıcısı olarak yaşam doyumunu değişkeni; ikinci adımda, yaşam doyumunu değişkenine ilaveten mutluluk ile ilgili varyansa katkı sağlayan iyimserlik; üçüncü adımda ise yaşam doyumunu ve iyimserlik değişkenlerine ek olarak yaşam anlamı değişkeni modele girmiştir. Bu üç değişken birlikte mutluluk puanlarındaki toplam varyansın %45,6'sını açıklamıştır. Sonuç olarak yaşam doyumunu, iyimserlik ve yaşam anlamının mutluluğu pozitif yönde ve anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür.

Literatür incelendiğinde mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunu birlikte ele alan çalışmaların olmadığı görülmektedir. Ancak benzer çalışmalar mevcuttur. Harju ve Bolen (1998) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada üniversite öğrencilerinde iyimserliğin yaşam doyumunu ile pozitif yönde ilişkilere sahip olduğu ortaya konulmuştur. Kümbül Güler ve Emeç (2006) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri bir çalışmada yaşam doyumunu ve iyimserlik arasında korelasyon bulmuşlardır. Steger ve Kashdan (2007) psikoloji öğrencileri ile yaşamın anlamı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda demografik değişkenler açısından bir fark bulunmamıştır. Yaşamın anlamı ölçeğinin alt boyutları ve yaşam doyumunu arasında ilişki bulunmuş olup; yaşamın anlamı arasındaki ilişki pozitif iken anlamın aranmasıyla ilgili ilişki negatif yönde olmuştur. Yalçın (2011) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada üniversite öğrencilerinde iyimserliğin yaşam doyumunu anlamlı bir biçimde yordadığı ortaya konulmuştur. Taş (2011) araştırmasında öğretmenlerde yaşam doyumunu, yaşamın anlamı, iç-dış kontrol odağı ve sosyal karşılaştırma arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda yaşam doyumunu ile yaşam anlamının mevcut anlam alt

boyutu arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sapmaz ve Doğan (2012)'in çalışmasında mutluluk ve yaşam doyumu üzerinde iyimserliğin yordayıcı rolü araştırılmıştır. Sonuçlar, mutluluk ve yaşam doyumu ile iyimserliğin pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca iyimserliğin yaşam doyumuna ilişkin varyansın ise % 60'ını, mutluluğa ilişkin varyansın % 59'unu açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Uğurlu (2013)'nin çalışmasında iyimserlik, yaşam doyumu ile anlamlı düzeyde korelasyon göstermektedir. Ayrıca iyimserlik yaşam doyumunu doğrudan yordamaktadır. Gülcan (2014)'in araştırması, yaşam doyumu ve mutluluk ile iyimserlik arasında anlamlı düzeyde pozitif korelasyon olduğunu göstermiştir. İyimserliğin her iki değişkeni de anlamlı düzeyde ve pozitif yönde yordadığı belirlenmiştir. İyimserlik hem mutluluğu hem de yaşam doyumunu olumlu etkilemektedir. Yıkılmaz ve Demir-Güdül (2015) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinde bilinçli farkındalığın ve yaşamda anlam varlığının yaşam doyumunu anlamlı düzeyde yordadığını, anlam arayışının ise yaşam doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığını göstermektedir. Ünal (2015)'in araştırmasında iş doyumu, yaşam doyumu ve yaşam anlamının birlikte mesleki bağlılığı anlamlı bir biçimde yordadığı belirlenmiştir. Şahin (2015) mutluluk ile iyimserlik arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuştur.

İyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunun mutluluğu yordadığı görülmektedir. Bu ilişkide en fazla yaşam doyumu etkili olmaktadır. Tüm bu olumlu boyutların diğer bir olumlu boyut olan mutluluk üzerinde yordayıcı olması olağan görülebilir. En çok yaşam doyumunun etkili olmasında da yaşam doyumunun hayatın tüm alanları ile ilişkili olması ve bireyin yaşadığı hayat ile beklentileri arasındaki değerlendirmelerinin etkili olduğu düşünülebilir. Yani birey beklentilerine uygun bir hayat yaşıyorsa ve hayatının tüm alanlarında doyum sahibi ise dolayısıyla mutlu olarak görülebilecektir.

Öneriler

1. Bu çalışmada pozitif psikolojinin birbiriyle ilişkili olabileceği öngörülen kavramlarından sadece dördü ele alınmıştır. Pozitif psikoloji açısından birbiri ile ilişkisi olabileceği düşünülen diğer kavramlar birlikte ele alınarak çalışmalar yapılabilir.
2. Bu araştırma Gaziantep Üniversitesinde eğitim gören öğretmen adayları ile yapılmıştır. Benzer çalışmaların farklı popülasyonlarda yapılması literatüre katkı sağlayabilir.
3. Bu çalışmada mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu kavramları söz konusu çalışmada yer alan değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışmanın dışında kalan ve söz konusu kavramlarla ilişkili olabileceği düşünülen diğer değişkenlerle ilgili çalışmalar yapılabilir.
4. Bu araştırma nicel bir araştırmadır. Daha detaylı sonuçlar elde etmek amacıyla nitel araştırmalar yapılabilir.
5. Bu araştırma öğretmen adayları üzerinde yapılmıştır. Benzer bir araştırma da öğretmenler üzerinde yapılarak karşılaştırılabilir.
6. Bu araştırma genel anlamda öğretmen nitelikleri ile ilgili ipucu veren bir araştırmadır. Bu araştırmanın sonuçlarından öğretmen nitelikleri ile ilgilenen paydaşlar bilgilendirilebilir ve böylelikle öğretmen nitelikleri ile ilgili çalışmalar planlanabilir.
7. Araştırmada kadınların yaşam doyum düzeyi erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu açıdan erkek öğretmen adaylarının yaşam doyum düzeylerini arttıracak çalışmalar yapılabilir. Ayrıca erkeklerin yaşam doyumlarının düşük olmasının sebepleri araştırılabilir.
8. Anne-baba tutumlarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda anne-babalara sağlıklı ebeveyn tutumları konusunda eğitimler verilebilir.

9. Amaçladığı bölümde okuyan öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumu düzeylerin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bireyler üniversite tercihi yaparken amaçladıkları bölüme öncelik verebilirler.
10. Bu çalışmada iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumunun mutluluğu yordadığı görülmektedir. Sonraki çalışmalarda mutluluğu yordayabileceği düşünülen başka değişkenler üzerinde de araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acaboğa, A. (2007). *Din-mutluluk ilişkisi*. Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Açıkgöz, S. (2006). *Üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ile özyeterkinlik ve iyimserlik ilişkisi: Ankara Üniversitesi örneği*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü.
- Akgün, E. (2015). *Lise öğretmenlerinin psikolojik sermaye düzeyleri ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akın, H.B. ve Şentürk, E. (2012). Bireylerin mutluluk düzeylerinin ordinal lojistik regresyon analizi ile incelenmesi. *Öneri*,10(37), 183-193.
- Akyol, S.U. (2013). *Boşanmış ve boşanmamış aileye sahip ergenlerin yalnızlık, yaşam doyumu, sosyal destek ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altundağ, Y. (2013). *Anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yordayıcı değişkenler olarak yaşam doyumu ve yalnızlık*. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arda, Ş. (2011). *Kanser hastalarında yaşamda anlamın incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Atay, B. (2012). *Happiness in East Europe in comparison with Turkey*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, G. ve Tezer, E. (1991). İyimserlik, sağlık sorunları ve akademik başarı ilişkisi. *Psikoloji Dergisi*, 7(26), 2-9.
- Aymir, C. (2004). *Optimistic VS. pessimistic explanatory (attributional) style as a predictor of job performance in insurance sector*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baş, V. (2014). *Üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baş, V. ve Hamarta, E. (2015). Üniversite öğrencilerinde değerler ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 369-391.
- Bektaş, A. (2012). *Yöneticilerin iş tatmini ve motivasyon düzeylerinin yaşam anlamı düzeyi üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. İ.D. Erguvan Sarıoğlu. (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Cihangir-Çankaya, Z. (2009). Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 691-711.
- Çakıcı, S. (2015). *Kutadgu Bilig’de mutluluk ile ahlak ilişkisi (psikososyal bir analiz)*. Yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiviçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Demirbaş, N. (2010). *Yaşamda anlam ve yılmazlık*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Deniz, M.E. ve Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Bildiri Özetleri*.
- Diener, E. and Diener, M. (1995). Cross-cultural correlates of life-satisfaction and self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 653-663.
- Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E. and Smith, H.L. (1999). Subjective well being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Duman, S. (2014). Öğretmen adaylarında özgünlük ve öz-duyarlılığın mutluluk ile ilişkisinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Duy, B. ve Yıldız, M.A. (2014). Farklı zorbalık konumunda olmak empatik eğilim ve yaşam doyumunu bağlamında bir fark yaratır mı?. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 31-47.
- Elkin, N. (2016). Bir aile sağlığı merkezine başvuran yaşlı bireylerde depresyon sıklığı ve yaşam doyumunun değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim Dergisi*, (9)1, 9-21.
- Erdem, N., Karabulutlu, E., Okanlı, A. ve Tan, M. (2004). Hemodiyaliz hastalarında umutsuzluk ve yaşam doyumunu. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Erdoğan, O. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik ve başarı algılarında yordayıcı olarak akademik iyimserlik, umut ve mesleki haz. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergen, Y. (2016). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetim becerileri, akademik iyimserlikleri ve mesleki bağlılıkları arasındaki ilişki (Malatya ili örneği). Yayımlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Eryılmaz A. (2011). Investigating adolescents' subjective well-being with respect to using subjective well-being increasing strategies and determining life goals. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 24, 44-51.
- Eryılmaz, A. ve Aypay, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 167-179.
- Eryılmaz, S. (2012). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlığı yordamada yaşam doyumu, benlik saygısı, iyimserlik ve kontrol odağının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ezerçe, E. (2016). *Eşlerin suçu affetmesi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fellman, E. (2000). *Olumlu düşünme gücü*. B. Başak ve S. Özçalı. (Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Frankl, V.E. (2010). *İnsanın anlam arayışı*. S. Budak. (Çev.). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Gençay, S. (2009). Beden eğitimi öğretmen adaylarının umutsuzluk ve yaşam doyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 380-388.
- Gençoğlu, C., Alkan, E. ve Koçyiğit, M. (2014). Bir mit olarak iyimserlik; kızlar mı erkekler mi daha iyimser?. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(50), 129-138.
- Gillham, J. ve Reivich, K. (2004). Cultivating optimism in childhood and adolescence. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591, 146-163.
- Giusta, M.D., Jewell, S.L. and Kambhampati, U.S. (2011). Gender and life satisfaction in the UK. *Feminist Economics*, 17(3), 1-34.

-
- Gülcan, A. (2014). *Genç yetişkinlerde iyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gümüüşbaş, B. (2008). *Stresle başa çıkma yollarının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin stresle başa çıkma yöntemleri ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gün, Z. ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye’de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 167-176.
- Günaçtı-Atasoy, D. (2014). *Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşam doyumu düzeyleri ve serbest zamana yönelik tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gündoğar D., Gül S.S., Uskun E., Demirci S. ve Keçeci D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10,14-27.
- Harju, B.L. and Bolen, L.M. (1998). The effects of optimism on coping and perceived quality of life of college students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 13(2), 185-200.
- İnci, S. (2014). *Aday öğretmenlerin duygusal zeka ile yaşam doyumu düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kabasakal, Z. ve Uz-Baş, A. (2013). Öğretmen adaylarında yaşam doyumunun yordayıcısı olarak problem çözme becerileri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 27-35.
- Kara, M.M. (2010). *İş tatmini ile mutluluk ve başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karaçam, A. ve Pulur, A. (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin başarı algısı, akademik iyimserlik, psikolojik iyi oluş ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-22.
- Kasatura, İ. (1998). *Kişilik ve özgüven*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Katanalp-Biroğul, H. (2015). *Farklı branş öğretmenlerinin akademik iyimserlikleri ile mesleki benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kermen, U., Tosun-İlçin, N. ve Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20-29.
- Keser, A. (2005). İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi: Otomotiv sektöründe bir uygulama. *Çalışma ve Toplum*, 4,77-96.
- Kırtıl, S. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kıvılcım, P. (2014). *Öğretmenlerde iş doyumu, özyeterlik inancı ve yaşam doyumu ilişkisinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılırmak, Ö. (2015). *Genç yetişkinlerde yaşamda anlamın, maneviyat ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- King, L.A. and Hicks, J.A. (2009). Detecting and constructing meaning in life events. *The Journal of Positive Psychology*, 4(5), 317-330.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyum düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kökseven, Ç. (2015). *İlkokul öğretmenlerinin akademik iyimserlik düzeyleri ile iş doyumları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kumar, M. (2014). Study of life satisfaction among primary, middle and secondary schools teachers of Diristrict Kathua. *International Journal of Research*, 1(5), 492-498.
- Kutlu, M. Balcı, S. ve Yılmaz, M. (2004). İletişim beceri eğitiminin öğrencilerin kendini ayarlama ve iyimserlik düzeylerine etkisi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Kümbül-Güler, B. ve Emeç, H. (2006). Yaşam memnuniyeti ve akademik başarıda iyimserlik etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 21(2), 129-149.
- McGinnis, A.L. (1998). *İyimserliğin gücü*. A. Kayaş. (Çev.). İstanbul: Beyaz Yayınları.
- O'Conner, B.P. and Vallerand, R.J. (1998). Psychological adjustment variables as predictors of mortality among nursing home residents. *Psychology and Aging*, 13, 368-374.
- Oda, B. (2014). *11–13 yaş grubundaki spor yapan ve yapmayan öğrencilerin iyimserlik ile saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özbek, M. (2016). *Evlü bireylerde yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşlarının çeşitli değişkenlerle incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö.Ö. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumu. *Geriatri*, 6(2), 72-74.
- Parmaksız, İ. (2011). *Öğretmen adaylarının benlik saygısı düzeylerine göre iyimserlik ve stresle başa çıkma tutumlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pattakos, A. (2010). *Prisoners of our thoughts*. California: Berrett-Koehler Publishers.
- Puskar, K.R., Bernardo, L.M., Ren, D., Haley, T.M., Tark, K.H., Swıtala, J. and Siemon, L. (2010). Selfesteem and optimism in rural youth: Gender differences, *Contemporary Nurse*, 34(2), 190-198.

- Puskar, K.R., Sereika, S.M., Lamb, J., Tusaie-Mumford, K. and McGuinness, T. (1999). Optimism and its relationship to depression. Coping, anger, and life events in rural adolescents. *Issues in Mental Health Nursing*, 20, 115-130.
- Recepoğlu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı (1), 311-326.
- Recepoğlu, E. ve Ülker-Tümlü, G. (2015). Üniversite akademik personelinin mesleki ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *K.Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1851-1868.
- Sapmaz, F. ve Doğan, T. (2012). Mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak iyimserlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 63-69.
- Sarıdemir, T. (2015). Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stillerinin ve bazı kişisel değişkenlerin öğretmenlerin yaşam doyumunu üzerindeki etkisi. Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıkadioğlu, H. (2016). Yetişkinlerde vücut algısı ve kendini kabul düzeyi ile yaşam doyumunu ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saygın, Y. ve Arslan, C. (2009). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 207-222.
- Seligman, M. (2002). Positive psychology, positive prevention and positive therapy. C. Synder and S. Lopez. (Ed.). *Handbook of Positive Psychology* in. New York: Oxford.
- Sevindik, D. (2015). Orta yaş dönemi bireylerde dindarlık- mutluluk ilişkisi: Denizli örneği. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Söylemez, A. (2016). *Manevi zekânın yaşamın anlamı ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Steger, M.F. and Kashdan T.B. (2007). Stability and specificity of meaning in life and life satisfaction over one year. *Journal of Happiness Studies*, 8(2), 161-179.
- Steger, M.F., Frazier, P., Oishi, S. and Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80-93.
- Steger, M.F., Kashdan, T.B., Sullivan B.A. and Lorentz, D. (2008). Understanding the search for meaning in life: Personality, cognitive style and the dynamic between seeking and experiencing meaning. *Journal of Personality*, 76(2), 199-228.
- Şahin, E. (2010). *İlköğretim öğretmenlerinde yaratıcılık, mesleki tükenmişlik ve yaşam doyumu*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S.V., Kaya S. ve Pala H. (2012) Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 827-836.
- Şahin, Ş. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, Y. (2015). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk, iyimserlik ve özgecilik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin, Y. (2015). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk, iyimserlik ve özgecilik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şaşmaz, Ş.C. (2016). *Çocuğu olan evli ve evli olmayan bireylerin psikolojik sağlamlık ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Tarhan, N. (2006). *Kendinizle barışık olmak, duyguların eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taş, İ. (2011). *Öğretmenlerde yaşamın anlamı, yaşam doyumu, sosyal karşılaştırma ve iç-dış kontrol odağının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Telef, B.B. (2011). Öğretmenlerin öz-yeterlikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tükenmişliklerinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 10(1), 91-108.
- Tingaz, E.O. ve Hazar, M. (2014). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği ile bazı öğretmen adaylarının duygusal zekâ ve mutluluklarının karşılaştırması. *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 1, 745-756.
- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tuzgöl-Dost, M. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-143.
- Tümkaya, S. ve Çelik, M. (2012). Öğretim elemanlarının evlilik uyumu ve yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 223-238.
- Tümkaya, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2011). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler, umutsuzluk ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 77-94.
- Uğurlu, O. (2013). Pozitif ve negatif duyguların iyimserlik-karamsarlık ve yaşam doyumları arasındaki ilişkide ara bulucu etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28(2), 497-504.

- Uzun, E.B. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin sahip olduğu değerler ile akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünal, A. (2015). *İş doyumunu, yaşam doyumunu ve yaşam anlamı değişkenlerinin ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin mesleki bağlılıkları üzerine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünal, A.Ö. (2011). *Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, S., Karlıdağ, R. ve Yoloğlu, S. (2001). Hekimlerde tükenmişlik ve iş doyumunu düzeylerinin yaşam doyumunu düzeyleri ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4(2), 113-118.
- Vara, Ş. (1999). *Yoğun bakım hemşirelerinde iş doyumunu ve genel yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yalçın, İ. (2011). Social support and optimism as predictors of life satisfaction of college students. *International Journal of Advance Counseling*, 33(2), 79-87.
- Yıkılmaz, M. ve Demir-Güdül, M. (2015). Üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam, bilinçli farkındalık, algılanan sosyoekonomik düzey ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiler. *Ege Eğitim Dergisi*, (16)2, 297-315.
- Yüksel, R. (2013). *Genç yetişkinlerde aşk tutumları ve yaşamın anlamı*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Demir, R. ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 347-378.